Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Reetta Pietikäinen
Miikka Piiroinen

HE 239/2026 vp
19.10.2026

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle: KEHA-keskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttaminen

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto. Into tarkastelee esitystä ja sen vaikutuksia erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten ja aikuisten, monialaisten palvelujen sekä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan näkökulmasta.

Lausunnon keskeiset huomiot

- Into pitää myönteisenä, että ONNI-toiminnan lakkauttamisesta on lausuntopalautteen perusteella luovuttu. Toiminta tarjoaa tarpeellista matalan kynnyksen tukea erityisesti heikossa asemassa oleville nuorille.
- Into korostaa, että ONNI-toiminnan jatkuminen edellyttää riittävää rahoitusta ja henkilöstöresursseja. Vuoden 2027 talousarvioesityksestä ei käy ilmi, miten toiminnan nykyinen laajuus ja valtakunnallinen saatavuus turvataan.
- Into katsoo, että monialaisen palvelun valtakunnallisen tuen lakkauttamiseen liittyy merkittäviä riskejä palvelujen laadun, yhteistyön ja alueellisen yhdenvertaisuuden kannalta.
- Into painottaa, että valtakunnallisen monialaisen palvelun tuen keskeiset tehtävät on turvattava myös jatkossa. Tehtävät voidaan järjestää KEHA-keskuksessa tai muussa valtakunnallisessa rakenteessa, kunhan vastuut ja resurssit määritellään selkeästi.
- Into korostaa, että haavoittuvassa asemassa olevien nuorten ja pitkäaikaistyöttömien aikuisten palvelutarpeet edellyttävät pitkäjänteistä, yksilöllistä ja eri toimijoiden yhteistyöhön perustuvaa tukea.
- Into pitää välttämättömänä, että esityksen vaikutuksia arvioidaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten sekä palvelujärjestelmän samanaikaisten uudistusten yhteisvaikutusten näkökulmasta.

ONNI-toiminnan säilyttäminen on perusteltu muutos

Into pitää myönteisenä, että hallituksen esityksessä on lausuntopalautteen perusteella luovuttu ONNI-toiminnan lakkauttamisesta. Hallituksen esityksessä ONNI-toiminnan jatkamista KEHA-keskuksessa perustellaan nuorten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukemisen tarpeella sekä sillä, ettei vastaavan tuen yhdenvertaista saatavuutta ole varmistettu muilla tavoin.

Into tuo esille, että etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta ovat keskeisiä tukimuotoja heikossa asemassa oleville nuorille. ONNI-toiminta on tärkeä osa Ohjaamojen palvelukokonaisuutta ja täydentää sitä tarjoamalla tukea erityisesti nuorten hyvinvointiin ja toimintakykyyn

liittyvissä haasteissa. Into katsoo, että nämä toisiaan täydentävät tukimuodot tulee turvata osana monialaista palvelukokonaisuutta.

ONNI-toiminnan merkitys korostuu erityisesti niiden nuorten kohdalla, joilla koulutukseen tai työelämään siirtymistä vaikeuttavat esimerkiksi mielenterveyteen, toimintakykyyn tai sosiaalisiin tilanteisiin liittyvät haasteet. Oikea-aikainen matalan kynnyksen tuki voi olla ratkaiseva edellytys sille, että nuori kykenee myöhemmin hyödyntämään koulutus-, kuntoutus- tai työllisyyspalveluja.

ONNI-toiminnan rahoitus ja henkilöstöresurssit on turvattava

Into katsoo, että ONNI-toiminnan säilyttämispäätöksestä huolimatta toiminnan rahoitukseen ja henkilöstöresursseihin liittyy edelleen epävarmuutta. Vuoden 2027 valtion talousarvioesityksessä KEHA-keskuksen toimintaan osoitetaan rahoitusta osana laajempaa toimintamenokokonaisuutta, mutta talousarvioesityksestä ei käy ilmi, millaisilla resursseilla ONNI-toimintaa on tarkoitus jatkaa. KEHA-keskuksen toimintaan kohdistuvat yleiset säästöpaineet lisäävät tarvetta selvittää ONNI-toiminnan tosiasialliset toimintaedellytykset.

Into kiinnittää huomiota myös KEHA-keskuksessa käynnistettyihin muutosneuvotteluihin ja toteutettuihin henkilöstövähennyksiin. Ne lisäävät epävarmuutta siitä, millaisin resurssein ONNI-toimintaa ja monialaisten palvelujen valtakunnallisia tukitehtäviä voidaan jatkossa toteuttaa. Into pitää välttämättömänä, että henkilöstömuutosten vaikutukset palvelujen saatavuuteen selvitetään ja että ONNI-toiminnan riittävä resursointi varmistetaan.

Jos toiminnan resursseja vähennetään, vaarana on, että ONNI-toiminta säilyy muodollisesti, mutta sen mahdollisuudet vastata nuorten tuen tarpeisiin heikkenevät. Erityisen ongelmallista tämä olisi haavoittuvassa asemassa olevien nuorten näkökulmasta. Palvelujen supistuminen tai alueellinen eriytyminen kohdistuu voimakkaimmin niihin nuoriin, joilla on vähiten voimavaroja etsiä vaihtoehtoisia tukimuotoja. Into katsoo, että työ- ja elinkeinoministeriön tulee selvittää, miten toiminnan jatkuvuus, laatu ja valtakunnallinen saatavuus turvataan.

Monialaisen palvelun valtakunnallisen tuen lakkauttamiseen liittyy riskejä

Into pitää edelleen ongelmallisena esitystä lakkauttaa KEHA-keskuksen valtakunnallinen monialaisen palvelun tuki ilman selkeää korvaavaa ratkaisua. Hallituksen esityksen lausuntopalautetta koskevassa osuudessa tunnistetaan huolia muun muassa Ohjaamojen yhteisten toimintaperiaatteiden, valtakunnallisen koordinaation, verkostojen, osaamisen kehittämisen, tilastoinnin ja palvelujen yhdenvertaisuuden heikkenemisestä. Näistä havainnoista huolimatta esityksessä ei osoiteta selkeästi, miten poistuvien tukitehtävien keskeiset tehtävät jatkossa hoidetaan ja miten valtakunnalliseen Ohjaamo-malliin liittyneen kehittämistyön katoaminen estetään.

Valtakunnallinen monialaisen palvelun tuki tukee paikallisten ja alueellisten toimijoiden kykyä rakentaa toimivia palvelukokonaisuuksia, ylläpitää yhteisiä toimintatapoja ja kehittää palveluja havaittujen tarpeiden perusteella. Monialaisissa palveluissa tarvitaan yhteisiä toimintaperiaatteita ja tilastollisia mittareita, osaamisen jakamista, verkostojen tukemista ja valtakunnallista kehittämistyötä sekä laaja-alaista viestintää, joka toteutuu myös kansallisesti keskitetyllä

tavalla. Ilman kokoavaa tahoa ja näitä yhteisesti jaettuja rakenteita vaarana on, että toimivien käytäntöjen kehittäminen jää yksittäisten alueiden vastuulle, palvelujen laatu eriytyy, ja toiminnan tunnettuus ja saavutettavuus heikkenevät.

Into korostaa, ettei valtakunnallisen tuen merkityksen arvioinnissa riitä viranomaisten tehtäväjaon tai hallinnollisten säästöjen näkökulma. Keskeinen kysymys on, miten muutos vaikuttaa asiakkaan mahdollisuuteen saada oikea-aikaista ja yhteensovitettua palvelua asuinpaikasta riippumatta. Olennaista on myös valtion kyky saada tietoa siitä, miten monialainen yhteistyö julkisissa palveluissa kehittyy ja onnistuu kohtaamaan asiakaskentän tarpeita.

Valtakunnallisen tuen keskeiset tehtävät on varmistettava järjestämistavasta riippumatta

Inton näkökulmasta ratkaisevaa ei ole, missä organisaatiossa valtakunnalliset tukitehtävät sijaitsevat, vaan se, että ne hoidetaan jatkossakin johdonmukaisesti ja riittävin resurssein. Into pitää mahdollisena, että valtakunnallisen monialaisen palvelun tuen tehtävät järjestetään KEHA-keskuksen sijasta myös muussa valtakunnallisessa rakenteessa. Ratkaisussa on kuitenkin määriteltävä selkeästi vastuut, resurssit ja toimintatavat. Valtakunnallinen koordinaatio, osaamisen kehittäminen, yhteisten toimintamallien ylläpitäminen, tiedon kokoaminen ja hyödyntäminen sekä monialaisten verkostojen tuki on turvattava.

Pelkkä vastuiden hajauttaminen eri toimijoille ilman yhteistä ohjausta ja resursointia ei ole riittävä ratkaisu. Into pitää välttämättömänä, että korvaava valtakunnallinen ratkaisu määritellään ja sen toimintaedellytykset varmistetaan ennen nykyisten tukirakenteiden purkamista.

Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten ja pitkäaikaistyöttömien palvelupolut on turvattava

Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten ja pitkäaikaistyöttömien aikuisten palvelutarpeet ylittävät usein hallinnonalojen ja organisaatioiden rajat. Nuori voi tarvita samanaikaisesti tukea esimerkiksi arjenhallintaan, mielenterveyteen, koulutukseen hakeutumiseen, työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen sekä toimeentuloon. Näiden tarpeiden ratkaiseminen edellyttää toimivaa yhteistyötä työllisyyspalvelujen, nuorisotyön, sosiaali- ja terveyspalvelujen, oppilaitosten ja järjestöjen välillä.

Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta ovat keskeinen osa tätä palveluverkostoa. Niiden tehtävänä on tavoittaa ja tukea myös niitä nuoria, jotka eivät ole kiinnittyneet tarvitsemiinsa palveluihin tai joille tavanomaiset palveluprosessit eivät sellaisinaan ole riittäviä.

Myös pitkäaikaistyöttömien aikuisten työllistymisen esteet voivat liittyä useisiin samanaikaisiin tekijöihin, kuten osaamiseen, terveyteen, työ- ja toimintakykyyn, toimeentuloon tai sosiaaliseen osallisuuteen. Työllistymisen edistäminen edellyttää tällöin eri palvelujen yhteensovittamista ja riittävän pitkäjänteistä tukea. Aikuisten työpajatoiminnassa kohdataan ihmisiä, joiden eteneminen kohti koulutusta ja työelämää edellyttää yksilöllistä valmennusta, toimintakyvyn vahvistamista ja eri toimijoiden yhteistyötä. Työllistymisen edellytykset rakentuvat usein vaiheittain, eikä eteneminen ole aina suoraviivaista.

Monialaisen yhteistyön heikentyminen voi vaikeuttaa näiden asiakkaiden palvelupolkujen rakentumista ja lisätä riskiä siitä, että tarvittava tuki viivästyy tai jää saamatta. Into korostaa, että valtakunnallisen monialaisen palvelun tuen muutosten vaikutuksia on arvioitava myös muiden palveluverkoston toimijoiden näkökulmasta. Kyse on asiakkaiden mahdollisuudesta saada tarpeisiinsa vastaavaa tukea.

Alueellinen yhdenvertaisuus ja uudistusten yhteisvaikutukset edellyttävät huolellista arviointia

Monialaisten palvelujen järjestämisen edellytykset vaihtelevat alueittain. Suurilla työllisyysalueilla voi olla pieniä alueita paremmat mahdollisuudet ylläpitää omia kehittämis-, koordinointi- ja asiantuntijaresursseja. Tämä ei kuitenkaan poista valtakunnallisen yhteistyön ja yhteisten toimintamallien tarvetta.

Into katsoo, että valtakunnallisten tukitehtävien poistaminen ilman selkeää korvaavaa ratkaisua voi lisätä alueellista eriytymistä. Erityisen huolestuttavaa tämä on niiden asiakkaiden näkökulmasta, jotka tarvitsevat usean palvelun samanaikaista tukea. Haavoittuvassa asemassa olevan nuoren tai pitkäaikaistyöttömän aikuisen mahdollisuudet saada tarvitsemaansa tukea eivät saa riippua kohtuuttomasti siitä, millaiset kehittämis- ja yhteistyöresurssit hänen asuinalueellaan ovat käytettävissä.

Into pitää tärkeänä, että hallituksen esityksen vaikutuksia arvioidaan myös suhteessa muihin samanaikaisiin työllisyys-, sosiaali- ja terveyspalveluja sekä nuorten palveluja koskeviin uudistuksiin. Yksittäinen hallinnollinen muutos voi vaikuttaa rajatulta, mutta useiden samanaikaisten muutosten yhteisvaikutukset voivat olla merkittäviä. Palvelujärjestelmän muutokset kohdistuvat erityisen voimakkaasti ihmisiin, joiden toimintakyky, taloudellinen tilanne tai elämäntilanne vaikeuttaa palveluihin hakeutumista ja niissä asioimista.

Into korostaa, että hallinnollisia säästöjä ja tehokkuutta koskevien tavoitteiden rinnalla on arvioitava, syntyykö muutoksista kustannuksia muualla palvelujärjestelmässä esimerkiksi palvelupolkujen katkeamisen, tuen viivästymisen tai pitkittyvän työttömyyden seurauksena. Palvelujen vaikutuksia tulee seurata myös asiakkaiden näkökulmasta. Seurannassa on huomioitava palvelujen tosiasiallinen saatavuus, palvelupolkujen jatkuvuus, monialaisen yhteistyön toimivuus sekä alueelliset erot.

Riittävästi resursoidut palvelut ja toimiva monialainen yhteistyö, johon myös etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta osallistuvat, ovat keskeisiä edellytyksiä syrjäytymisen ehkäisemiselle, työ- ja toimintakyvyn vahvistamiselle sekä työllisyyden lisäämiselle.